

Si tuasjon en i Burma

- hva skjedde i 2002?

Den norske Burmakomitee
Juni 2003

Suu Kyi på reise i
nord-Burma, vår 2003

Hva skjedde i 2002?

- ◆ 6. mai ble Aung San Suu Kyi løslatt fra 19 måneder i husarrest.
- ◆ Omlag 300 politiske fanger ble løslatt, og ca. 100 av NLDs 500 partikontorer ble gjenåpnet.
- ◆ Aung San Suu Kyi foretok en rekke politiske reiser i Burma for å mobilisere folkelig støtte, gjenåpne NLD-kontorer, samt rekruttere nye medlemmer til NLD.
- ◆ Menneskerettighetssituasjonen i Burma var fortsatt svært alvorlig, og regimet gjorde seg fortsatt skyldig i utenomrettslige drap, voldtekt, tvangsrelokalisering, tvangsarbeid, samt tvangsrekruttering av barnesoldater til hæren.
  - *Frie Faglige Internasjonale (ICFTU) og menneskerettighetsorganisasjoner dokumenterte at i Burma gjøres det fortsatt utstrakt bruk av tvangsarbeid.*
  - *I en ny rapport anslås det at Burma, med omkring 70.000 barnesoldater, har verdens høyeste antall barnesoldater.*
  - *I en rapport anklages den burmesiske hæren for omfattende og systematisk bruk av voldtekt som et verktøy i deres terrorkampanje mot Burmas etniske minoriteter.*
- ◆ Den thailandske regjeringen iverksatte tiltak for å ytterligere marginalisere de burmesiske opposisjonsgruppene som oppholder seg i Thailand.
- ◆ I september ble et ILO-kontor opprettet i Rangoon og Hông-Trang Perret-Nguyen ble ansatt i stillingen som sambandsoffiser.
- ◆ EUs ministerråd og USA forlenget sin sanksjonslinje overfor Burma.
- ◆ Det britiske oljeselskapet, Premier Oil trakk seg ut av Burma.
- ◆ 5. desember døde general Ne Win, Burmas diktator fra 1962 til 1988.

Situasjonen i Burma og Burmas stilling internasjonalt

Til tross for at Aung San Suu Kyi ble løslatt fra husarrest 6. mai 2002, var det ved utgangen av år 2002 fortsatt ikke kommet i stand en reell dialog mellom Burmas militærregime, State Peace and Development Council (SPDC), og Suu Kyi og hennes parti, Den nasjonale liga for demokrati (NLD). Det var heller ikke blitt iverksatt konkrete tiltak mot nasjonal forsoning. Etter sigende skal regimet og Suu Kyi ha hatt enkelte samtaler på lavere nivå for å diskutere hennes sikkerhet, men det skal ikke ha funnet sted noen samtaler av politisk karakter.

Suu Kyi ble løslatt fra 19 måneder i husarrest med et løfte om full bevegelsesfrihet til å foreta politiske reiser i Burma for å gjenoppbygge partiet. Hennes løslatelse ga derfor håp om en forestående dialog og politiske reformer. På en pressekonferanse like etter løslatelsen understreket Suu Kyi at den tillitsskapende fasen av samtaler med regimet var over, og at begge parter nå så frem til at samtaler kom inn i en mer fruktbar og betydningsfull fase som omsider ville føre frem mot en tresidig dialog¹.

I 2002 foretok Suu Kyi en rekke politiske reiser i Burma for å mobilisere folkelig støtte, gjenåpne NLD-kontorer, samt rekruttere nye medlemmer til NLD. I følge NLDs talsperson, U Lwin, avtok trakasseringen av NLD noe etter Suu Kyis løslatelse, men mot slutten av året ble Suu Kyi og partifeller utsatt for stadig grovere trakassering, og i november la NLD frem en offisiell klage. I desember, i byen Myauk-Oo i den vestlige delen av Arakan-staten, tilspisset situasjonen seg da lokale myndigheter truet med å ta i bruk høytrykksslanger for å spre de omlag 20.000 personene som hadde møtt opp for å høre Suu Kyi snakke. Suu Kyi klatret opp på en av brannbilene og avverget situasjonen.

I 2002 ble omkring 100 av NLDs 500 partikontorer gjenåpnet, men partikontorene kunne fortsatt ikke drive reell politisk aktivitet. NLDs hovedkontor i Rangoon hadde ved utgangen av 2002 fortsatt forbud mot å bruke kopieringsmaskin, internett og faksimile. I april la NLD frem en forespørsel om å gi ut en partiavis, men forespørselen ble avslått. NLD, som en gang kunne skryte av å ha mer enn to millioner medlemmer, har i dag mindre enn 175.000 medlemmer.

Det er uklart hva som ligger til grunn for regimets tilsynelatende manglende vilje til å komme NLD i møte til tross for positive signaler tidligere i 2002. Etter sigende skal regimet ha håpet at Suu Kyis løslatelse ville føre til en oppmykning av det internasjonale presset, og da særlig trusselen om å iverksette ILO-sanksjonene, samt trusselen fra USA om å innføre importforbud av burmesiske varer. Men reaksjonene fra det internasjonale samfunnet viste seg å være langt fra det regimet hadde håpet på. De ønsket hennes løslatelse velkommen, men understreket at sanksjonslinjen overfor Burma ikke ville bli myket opp før regimet iverksatte reelle politiske reformer.

I juli ble United Nationalities Alliance (UNA)² etablert som en midlertidig organisasjon for å representere de etniske nasjonalitetene i en forestående tresidig dialog. UNA møtte Suu Kyi og andre NLD-ledere 21. august for å drøfte et mulig samarbeid de to organisasjonene imellom.

The Committee Representing the People's Parliament (CRPP), som ble etablert i 1998, utvidet i oktober sitt medlemsskap fra 10 til 13 medlemmer. Ytterligere to nye partier ble vervet i desember, Party for National Democracy og National Democratic Party for Human Rights. Begge partier ble forbudt i 1991. CRPP skal arbeide for å opprette en nasjonal-forsamling, men inntil det skjer skal den forsøke å utøve parlamentariske funksjoner.

---

¹ Begrepet tresidig dialog ble for første gang tatt i bruk av FN i 1994. FNs Generalforsamling har siden den tid krevd at konflikten i Burma løses av tre parter, nemlig NLD/ Aung San Suu Kyi, SPDC og de etniske gruppene.

² UNA representerer følgende organisasjoner: Zomi National Congress (ZNC), Chin National League for Democracy (CNLD), Mon National Democratic Front (MNDF), Arakan League for Democracy (ALD), Karen National Congress for Democracy (KNC), Kachin State National Congress for Democracy (KNCD), og Karenni State All Nationalities League for Democracy (KNLD).

Ifølge en rapport utgitt av International Crisis Group, *Myanmar: The Future of the Armed Forces*³, er den burmesiske hæren med omkring 400.000 mann, den nest største i regionen. Rapporten tar for seg hærens oppbygging og NLDs syn på hærens rolle i et fremtidig demokratisk Burma. Ifølge rapporten blir Burmas marine kraftig oppgradert av Kina for mer enn USD 2 milliarder, mens Burmas våpenfabrikker moderniseres med hjelp fra Kina og Singapore. I september ble det rapportert om at store landområder ble erobret i Mon-staten, med sikte på å bygge ytterligere fire artilleribaser. Burmas elektroniske overvåkningskapasitet har blitt styrket betraktelig, heter det i rapporten.

Politiske fanger

I 2002 ble omlag 300 politiske fanger løslatt. Amnesty International anslår at ca. 1300 politiske fanger fortsatt sitter fengslet. Av disse er 18 folkevalgte og minst 26 soner på overtid under artikkel 10(A).⁴ Videre blir det pekt på at løslatelsen av politiske fanger ofte etterfølges av nye arrestasjoner. I perioden juli til september 2002 ble 87 politiske fanger løslatt, men i samme periode fortok regimet minst 53 nye arrestasjoner. I en rapport fra Amnesty International ble det påpekt at politiske fanger fortsatt blir utsatt for tortur, og at i 2002 døde tre politiske fanger i forvaring. Overfor FN og det internasjonale samfunnet nektet SPDC fortsatt for at det er politiske fanger i Burma.

Løslatelse av samtlige politiske fanger har vært en politisk fanesak for Suu Kyi og NLD. NLD understreker at det er først når regimet løslater politiske fanger *en masse*, fremfor i små drypp i forbindelse med statsbesøk, at regimet viser en oppriktig vilje til politisk endring. I en rapport fra FNs spesialrapportør til Burma, Sergio Pinheiro, til FNs Generalforsamling 27. desember 2002, heter det at:

“The release of all political prisoners is one of the criterion by which the seriousness of the process of political transition and national reconciliation will be measured. At the current rate of an average of 27

releases per month, it will take about four years to release the remaining prisoners.”

FNs spesialrapportør påpekte i en rapport at fengselsvilkårene i Burma hadde bedret seg noe etter at Den internasjonale røde kors-komité (ICRC) i 1999 fikk tilgang til å inspisere fengslene. Men ifølge den burmesiske opposisjonsgruppen, Associate Assistance for Political Prisoners (AAPP), skal fengselsvilkårene ha forverret seg i løpet av året.

Regimet fortsatte å slå hardt ned på all politisk aktivitet i Burma. I august ble femten studenter fra Rangoon University arrestert for å ha distribuert demokrativennlig informasjonsmaterieil. Thet Naung Soe ble dømt til 14 års fengsel for sin solo-demonstrasjon utenfor rådhuset i Rangoon, mens hans kamerat ble dømt til syv år for å ha distribuert løpesedler med et politisk budskap. I Burma er offentlige demonstrasjoner fortsatt ulovlig.

I en erklæring på Burmas uavhengighetsdag 4. januar oppfordret NLD regimet til å fremskynde prosessen frem mot dialog og nasjonal forsoning, samt å løslate alle politiske fanger. Dette var NLDs første offisielle erklæring siden de hemmelige samtalene begynte i oktober 2000, og utspillet ble derfor sett på som et tegn på NLDs misnøye med fremdriften i demokratiseringsprosessen.

Ne Wins bortgang

Torsdag den 5. desember skjedde det mange hadde spådd - og ventet på - i årevis: general NeWin, Burmas diktator fra 1962 til 1988, døde i en alder av 91 år. Selv etter at han “gikk av” i 1988, beholdt Ne Win stor innflytelse bak de politiske sceneskiftene. Hans familie ble nærmest sett på som en slags “Første familie” som var uangripelig og som visste å benytte seg av denne spesielle statusen til sin fordel.

Mange burmesere har både sett fram til og fryktet Ne Wins bortgang. Det kunne resultere i en mer ustabil og undertrykkende situasjon, men det kunne også gjøre det mulig for burmeserne å legge en historisk epoke bak seg.

---

³ International Crisis Group (27. september, 2002). Web: www.crisisweb.org

⁴ Artikkel 10(A) under Myanmar Law no. 3 er laget for å “beskytte staten mot farer fra ødeleggende elementer.” Ved bruk av denne loven kan fanger holdes fengslet opp til fem år uten retts sak.

Økonomi, handel og investeringer

Den politisk ustabile situasjonen i Burma, sterk statskontroll over økonomien, omfattende korrupsjon og mangel på effektive tiltak har direkte bidratt til den økonomiske krisen i Burma. I 2002 kom den allerede sterkt svekkede økonomien inn i en alvorlig krise.

Den ustabile burmesiske valutaen nådde bunnen i 2002. I Burma er den offisielle kursen ca. 6,9 kyat til den amerikanske dollaren, mens kursen på svartebørsen er langt høyere. I begynnelsen av året lå kursen på svartebørsen på ca. 750 kyat til den amerikanske dollaren, men i september hadde kursen falt til 1300 kyat. Kilder nært knyttet til regimet hevdet at det regime-støttede, *Myanmar Economic Corporation*, bidro til krisen, da selskapet foretok store oppkjøp av utenlandsk valuta tidlig i august.

Verdensbanken og Den asiatiske utviklingsbanken gjenopptok ikke støtte til Burma i 2002. En delegasjon fra Det internasjonale pengefondet, som besøkte Burma i juli, rapporterte om alvorlige økonomiske problemer og svekkede sosiale vilkår i landet.

I Burma skjer samtlige utenlandske investeringer gjennom militær-støttede selskaper. Britiske Premier Oil var det første oljeselskapet til å inngå en *exploration deal* med det burmesiske regimet i 1990⁵. I forbindelse med byggingen av Yetagun gassrørledningen gjennom Burma har flere menneskerettsorganisasjoner dokumentert at prosjektet medførte grove brudd på menneskerettighetene, deriblant tvangsarbeid og tvangsrelokalisering. Den internasjonale kampanjen for å få Premier Oil til å trekke seg ut av Burma førte frem i 2002. Premier Oil, som var den største britiske investoren i landet med ca. USD 200 millioner investert i Yetagun prosjektet, annonserte 16. september at de ville trekke seg ut av Burma.

Utdanning

I juli 1991 skrev regimet under på FNs Barnekonvensjon (CRC), men i Burma krenkes fortsatt

barns rettigheter på det groveste. I Burma tvangsrekrutteres barn til hæren, brukes i tvangsarbeid og som bærere for hæren. I 1995 anslo FNs barnefond, UNICEF, at tre av ti barn i Burma aldri begynner på skolen, mens omlag 40% av de som begynner på skolen kun fullfører grunnskolen. Regimet i Burma bruker kun 0.5% av BNP på utdanning, mens nabolandene bruker i gjennomsnitt 2,7% på utdanning.

Regimets forhold til utdanningssystemet har i flere tiår vært anstrengt. Regimet la skylden for massedemonstrasjonene i 1988 på lærerne, og flere lærere mistet jobbene sine etter opprøret i 1988. Med knappe USD 5 i månedslønn har mange lærere sett seg nødt til å spe på lønningene ved å tilby privattimer på kveldstid. Etter sigende har det nærmest blitt en rutine at lærere tar ut essensielle deler av pensumet fra den ordinære undervisningen for så å tilby elevene privattimer i stoffet på kveldstid. Bestikkelser for å oppnå gode karakterer er utbredt, og konkurransen om de få studieplassene ved universitetene bidrar ytterligere til å korrumpere systemet.

Med økonomisk støtte fra Den norske Burmakomite ga den burmesiske studentorganisasjonen, All Burma Federation of Student Union (ABFSU)⁶, ut en rapport om utdanningssituasjonen i Burma. I utdanningsrapporten for 2002 heter det at utdanningssituasjonen i Burma har forverret seg, og at regimet ikke har iverksatt reelle tiltak for å bedre utdanningssektoren i Burma. Videre peker rapporten på at i 2002 var det fortsatt ikke tillatt å danne uavhengige studentgrupper, og at initiativ til å mobilisere støtte blant studentene ble slått kraftig ned på. I rapporten pekes det på at midler til militære formål i stor grad overgår budsjettsatsningen i andre sektorer.

Thailand og Burma

Det bilaterale samarbeidet mellom Thailand og Burma fikk en alvorlig knekk i 2002. Det hele skjøt fart da Shan State Army, en etnisk opposisjonsgruppe som fører væpnet kamp mot den burmesiske hæren, kom i kryssild på den thai-burmesiske grensa i april. Regimet i Rangoon hevdet at den thailandske hæren

---

⁵ Kontrakten ble inngått med statseide Myanmar Oil and Gas Enterprise.

⁶ ABFSU, tidligere All Burma Student's Union (ABSU), ble opprettet i mars 1936. ABFSU spilte en avgjørende rolle under massedemonstrasjonene i 1988. I 2001 mottok ABFSU og deres leder, Min Ko Naing, Studentenes fredspris i Trondheim. Min Ko Naing har sittet fengslet siden mars 1989. I august 1998 opprettet ABFSU et kontor på den thai-burmesiske grensa.

---

hadde vært delaktig både i planleggingen og gjennomføringen av offensiven, og Thailand svarte at regimet i Rangoon ikke gjorde tilstrekkelig for å få slutt på flyten av narkotika fra Burma til Thailand. Munnhuggeriet førte til at regimet i Rangoon 22. mai stengte den thai-burmesiske grensen fra Chiang Rai til Ranong.

Munnhuggeriet avtok utover høsten som et resultat av diplomatiske forhandlinger, og grensen ble gjenåpnet 15. oktober. De økonomiske tapene på thailandsk side ansees å være USD 113,7 millioner, og USD 7 millioner på burmesisk side. Forholdet mellom de to landene er fortsatt spent.

I ettertid har den thailandske Statsministeren lagt seg på en mye mer pro-Rangoon linje for å blidgjøre generalene i Rangoon, og høsten 2002 iverksatte den thailandske regjeringen tiltak for å ytterligere marginalisere de burmesiske opposisjonsgruppene, som driver pro-demokratisk virksomhet fra Thailand. Flere kontorer ble raidet og materiell konfiskert, samt at titalls burmesere ble arrestert og truet med å bli deportert over grensen til Burma.

Tvangsarbeid og ILO

I 2000 tok Den internasjonale arbeidsorganisasjonen, ILO, for første gang i historien i bruk artikkel 31, og oppfordret med dette alle medlemsland til å revurdere sitt samkvem med Burma og iverksette tiltak for å gjøre slutt på bruken av tvangsarbeid i landet. Det internasjonale presset førte til at regimet i oktober 2000 forbød bruken av tvangsarbeid i Burma⁷. Et skriv der den nye loven ble introdusert ble sirkulert nasjonalt.

I 2002 dokumenterte Frie Faglige Internasjonale (ICFTU) og menneskerettighets-organisasjoner at i Burma gjøres det fortsatt utstrakt bruk av tvangsarbeid, og da særlig i de etniske områdene. I følge menneskerettighetsorganisasjonen, Human Rights Watch, ble barn helt ned i syvårs alderen tvunget til å bære militært utstyr for hæren og til å arbeide på diverse byggeplasser. I Arakan-staten var bruken av, eller trusselen om, tvangsarbeid fortsatt hovedgrunnen til flyktningestrømmen til nabo-landene India og Bangladesh.

En ILO-delegasjon, som reiste til Burma i februar, ble forhindret fra å treffe Suu Kyi, og i den påfølgende rapporten het det at regimet hadde: "effectively blocked international efforts to halt the army's use of forced labour" til tross for løfter om å gjøre slutt på bruken av tvangsarbeid. I mars kom ILO og regimet frem til enighet om å utpeke en sambandsoffiser for å påse at Burma imøtekommer løftene om å gjøre slutt på tvangsarbeidet. I september ble et ILO-kontor opprettet i Rangoon og Hông-Trang Perret-Nguyen ble ansatt i stillingen som sambandsoffiser.

På årsmøtet i ILOs styre (Governing Body) 7.-22. november ble den siste utviklingen i Burma diskutert. På møtet besluttet ILO å sende en høytstående delegasjon til Burma, ledet av direktør Kari Tapiola, for å diskutere videre samarbeid med regimet. ILOs sambandsoffiser, Perret-Nguyen, hevdet mot slutten av 2002 at regimet hadde iverksatt noen viktige tiltak, som blant annet å gi ordre og instruksjoner om forbud av tvangsarbeid, men hun understreket at tiltakene må følges opp og at det må foreligge bevis for at ordrene er blitt implementert.

I en rapport oppfordret FNs spesialrapportør regimet i Burma til å ytterligere styrke samarbeidet med ILO, samt å gi ILO tilgang til samtlige områder i Burma.

International Federation of Chemical, Energy, Mine and General Workers Union oppfordret samtlige olje og gass selskaper til å slutte å investere i Burma så lenge tvangsarbeid fortsatt er utbredt i Burma.

Menneskerettighetssituasjonen

Løslatelsen av Suu Kyi 6. mai ga håp om at menneskerettighetssituasjonen i landet ville bedre seg. Men rapporter fra menneskerettighetsorganisasjoner og FNs spesialrapportør for menneskerettigheter til Burma dokumenterte at også i 2002 ble menneskerettighetene i landet krenket på det groveste. Regimet tillater ikke lokale menneskerettighetsgrupper å operere i Burma. Brudd på menneskerettighetene i Burma bidrar direkte til den stadig økende strømmen av burmesiske flyktninger og internt fordrevne. Antallet internt fordrevne i Burma anslås å være omkring en million, mens det anslås at så mange som

---

⁷ SPDC Order No. 1/99.

2-3.000 burmesere hver måned flykter til nabolandet Thailand.

Regimet fortsatte å tvangsrelokalisere hele landsbyer i de etniske områdene i forsøk på å hindre væpnede opposisjonsgrupper fra å mobilisere støtte blant sivilbefolkningen.

I en årsrapport (2002) om menneskerettighets-situasjonen i Burma gikk det amerikanske utenriksdepartementet krast ut mot Burmas regime⁸. I rapporten het det at menneskerettighets-situasjonen i Burma fortsatt var svært alvorlig, og at regimet fortsatt gjorde seg skyldig i utenomrettslige drap, voldtekt, tvangsrelokalisering, tvangsarbeid, samt tvangsrekruttering av barnesoldater til hæren. Burmesiske myndigheter avviste rapporten, da de hevdet den var politisk motivert og ikke tok høyde for den siste utviklingen i landet.

I april ble det meldt at omkring 3.000 burmesiske flyktninger, som var blitt deportert tilbake til Burma fra Thailand, ble utsatt for tvungen HIV-testing i en transittleir på den burmesiske siden av grensen. De HIV-positive ble segregert og sendt til et sykehus i Rangoon. Både tvungen HIV-testing og segregering av HIV-positive personer strider imot internasjonale retningslinjer.

FNs spesialrapportør for menneskerettigheter til Burma

FNs spesialrapportør for menneskerettigheter til Burma, Sergio Pinheiro, foretok tre reiser til Burma i 2002 (februar, april og oktober), der han møtte generalene, Suu Kyi, representanter for etniske og politiske partier, kristne og buddhistiske ledere, samt politiske fanger som nylig var blitt løslatt. Spesialrapportøren oppfordret blant annet regimet til å gi Den internasjonale røde kors-komiteé (ICRC), som har kontor i Burma, tilgang til samtlige områder i Burma, og til å løslate samtlige politiske fanger.

I en rapport mot slutten av året understreket spesialrapportøren at grove brudd på menneskerettighetene fortatt pågår i Burma. *“I am gravely concerned about credible reports of widespread human rights*

violations attributed to the military and armed groups operating in ethnic minority areas, including, but not only, those relating to sexual violence, forced relocation, portrage, extortion, persecution of Muslims and forced conscription of child soldiers. My mission looked at the possibility of investigating such abuses further”.

Barnesoldater

I FNs Barnekonvensjon (CRC) fra 1990 står det at barn under 18 år ikke skal ta del i noen form for fiendtlige handlinger. Burma skrev under på CRC i 1991.

I en ny rapport fra Human Rights Watch, *“My Gun was as Tall as Me”*, ble det anslått at Burma, med omkring 70.000 barnesoldater, har det høyeste antall barnesoldater i verden. I rapporten antas det at så mange som 35-45% av SPDCs nye rekrutter kan være barn under 18 år. I rapporten heter det at regimet kidnapper unge gutter helt ned i elleve års alderen for å tvangsrekruttere dem til den nasjonale hæren. Her blir de tvunget til å utøve vold mot sivilbefolkningen, samt sloss mot etniske opposisjonsgrupper. De som motsetter seg rekruttering blir utsatt for vold. Unge rekrutter som hopper av har ofte ingen andre alternativer enn å flykte til nabolandene, eller å slutte seg til væpnede opposisjonsgrupper.

I rapporten pekes det på at væpnede opposisjonsgrupper også bruker barnesoldater, men i mye mindre utstrekning. Etter at rapporten kom ut har regimet nektet for at tvangsrekruttering og bruken av barnesoldater finner sted i Burma.

Kvinneres menneskerettigheter

“Our women are rarely allowed to achieve decision-making positions even though they are able and well qualified. This means they are neither assured of their right to security nor their right to shape their own destiny” - Aung San Suu Kyi, Juni 2002.

I Burma krenkes kvinners rettigheter på det groveste. I 1997 signerte Burma FNs Kvinnekonvensjon (CEDAW), men har ikke iverksatt konkrete tiltak for

---

⁸ Country Reports on Human Rights Practices-2002, Bureau of Democracy, Human Rights, and Labour, U.S. Department of State, 31. mars, 2003.

å følge opp denne. Mennekerettighetsorganisasjonen Shan Human Rights Foundation (SHRF) og kvinnegruppen Shan Women's Action Network (SWAN) ga i mai 2002 ut rapporten, *Licence to Rape: The Burmese military regime's use of sexual violence in the ongoing war in Shan State*. "I rapporten anklages den burmesiske hæren for omfattende og systematisk bruk av voldtekt som et verktøy i deres terror-kampanje i Shan-staten. Rapporten dokumenterte 173 tilfeller av voldtekt og annen seksuell trakassering mot 625 jenter og kvinner i Shan-staten. I følge rapporten ble 83% av voldtektene utført av offiserere, i 25% av tilfellene førte voldtektene til at kvinnene døde, mens 61% av de dokumenterte tilfellene var masse-voldtekter. I enkelte tilfeller ble kvinnene også holdt i sexslaveri.

I følge SWAN bruker regimet i Burma bevisst voldtekt av kvinner for å tvinge lokalbefolkningen til underdanighet, og for å ydmyke og demoralisere etniske opposisjonsgrupper, samt for å "belønne" burmesiske soldater som fører væpnet kamp mot Burmas etniske minoriteter. SHRF og SWAN krever at det iverksettes en uavhengig etterforskning i Shan-staten, og at voldtektsmennene blir stilt til rettslig ansvar, da de under dagens system nyter full immunitet.

Rapporten mottok bred internasjonal støtte, og resulterte i at FNs Generalforsamling, i en resolusjon av 19. november 2002, oppfordret regimet til å iverksette tiltak for å gjøre slutt på bruken av systematisk voldtekt og muliggjøre en uavhengig gransking av anklagene i Shan-staten.

Etter lanseringen av rapporten har medlemmer av SHRF og SWAN blitt trakassert og truet på livet. Videre forteller nyankomne burmesiske flyktninger i Thailand at de har blitt tvunget til å skriftlig benekte at voldtektene har funnet sted.

Muslimske minoriteter

Situasjonen for den muslimske minoriteten i Burma hadde ikke bedret seg i 2002. Forholdet mellom den muslimske majoriteten og den buddhistiske minoriteten i Arakan-staten var fortsatt anspent. I forsøk på å sikre den burmesiske grensen mot

Bangladesh iverksatte regimet ulike tiltak, som blant annet bygging av militærbaser og opprettelse av nye landsbyer på grensa for å bosette Buddhister i muslimske områder. I følge mediagruppen, Narinjara News, har omlag 1.000 familier fra sentral-Burma nå bosatt seg i disse områdene.

I ytterligere forsøk på å marginalisere den muslimske befolkningen i Arakan-staten innførte regimet 25. september transportforbud av livsnødvendige varer som ris, stekeolje, løk, bønner og chili. Dette er inget annet en systematisk kampanje for å sulte ut et helt folk, sa en tidligere offentlig tjenestemann.

Burmas stilling internasjonalt

FN

I en appell til FNs Generalforsamlings 57. sesjon oppfordret FNs Generalsekretær, Kofi Annan, Suu Kyi og regimet i Burma til raskt å starte en dialog som vil danne en plattform for demokrati. "*It is only through an all-inclusive dialogue that Myanmar will be able to ensure that national reconciliation is durable and the transition to democracy smooth*", sa Kofi Annan.

FNs spesialutsending til Burma, Ismail Razali, som ble utnevnt i april 2000 og som tillegges mye av æren for at de hemmelige samtalene mellom Suu Kyi og regimet kom i gang i oktober 2000, planla å reise til Burma i februar og mars, men begge reisene ble utsatt. I denne perioden ga Razali uttrykk for stor misnøye med den langsomme utviklingen i dialogen mellom regimet og den demokratiske opposisjonen.

Etter besøket til Burma 2.-6. august sa Razali at han ventet at en dialog mellom regimet og Suu Kyi ville komme i gang i løpet av få uker. Men i begynnelsen av november var det fortsatt ikke kommet i stand en dialog, og spesialutsendingen besluttet derfor på nytt å reise til Burma. På en pressekonferanse etter det fem-dagers lange besøket i november sa spesialutsendingen at han var skuffet over utviklingen i Burma, og at han vurderte å si opp stillingen dersom regimet ikke snarest iverksatte konkrete tiltak mot dialog og nasjonal forsoning.

EU

I april og oktober 2002 forlenget EUs ministerråd sin fellesholdning på Burma⁹, og opprettholdt dermed EUs sanksjonslinje overfor Burma.

En EU-troika, som besøkte Burma i mars og september, oppfordret regimet til å snarest iverksette politiske reformer for å påskynde demokratiseringsprosessen.

EU-parlamentet påpekte i en resolusjon 11. april at det fortsatt er nevneverdige europeiske investeringer i Burma, særlig innen olje og gas industrien. I samme resolusjon ble EUs ministerråd oppfordret til å vurdere spørsmålet om investeringsforbud dersom politiske reformer ikke er på plass innen neste gang EUs *Common Position* blir revurdert i oktober 2002. EU-parlamentet oppfordret også India, Kina, Japan og ASEAN-landene til å uttrykke seg mer eksplisitt til fordel for demokrati og nasjonal forsoning i Burma.

USA

I en rapport, utgitt av det amerikanske utenriksdepartementet, anklages Burma for å være verdens største produsent av ulovlig opium, samt primærkilden til amfetaminstimulanter i Asia. I mai møtte et høytstående medlem av den burmesiske hæren myndighetspersoner fra det amerikanske utenriksdepartementet for å diskutere narkotikasituasjonen i Burma og eventuelle tiltak for å bekjempe denne. Møtet, som fant sted til tross for sterk motstand i Kongressen, kom i stand etter at regimet hadde indikert at de ønsket å gjøre mer for å bekjempe narkotikahandelen.

I et forsøk på å myke opp den amerikanske regjeringens anti-Rangoon retorikk, og for å hindre en opptrapping av den amerikanske sanksjonslinjen overfor Burma, hyrte burmesiske myndigheter i 2002 det amerikanske lobbyselskapet, DCI Group.

USAs sanksjonslinje overfor Burma, som inkluderer investeringsrestriksjoner, visanekt for burmesiske myndighetspersoner, samt låneforbud fra internasjonale finansielle institusjoner, ble innført i 1997 av daværende President Bill Clinton. Til tross for at Suu Kyi ble løslatt fra husarrest 6. mai, besluttet den amerikanske regjeringen 17. mai å forlenge innværende sanksjoner for enda et år.

I juni 2002 vedtok en dommer i California at den amerikanske oljegiganten, UNOCAL, må stilles for retten for å ha medvirket til grove brudd på menneskerettighetene i Burma som følge av utbyggingen av Yadana gassrørledningen på midten av 1990-tallet.

I 1997, samme år som USA innførte forbud mot nye amerikanske investeringer i Burma, lå importen fra Burma på hele USD 400 millioner per år. Men importen fra Burma sank fra USD 116 millioner i perioden januar-mars 2001 til USD 75 millioner i samme periode i 2002. Økt bevissthet omkring Burmas utstrakte bruk av tvangsarbeid ligger til grunn for holdningsendringen i USA. I juni offentliggjorde klesgiganten, Ross Stores, at de ville kutte alle forbindelser med regimet i Burma, og ble dermed det 31. USA-baserte selskapet som velger å kutte handelsforbindelsene med Burma.

ASEAN

Under ASEAN Summit i november i Phnom Penh ble spørsmålet om politiske reformer i Burma ikke diskutert. På det parallelle NGO-møtet, Asean People's Forum, uttrykte samtlige ni representanter sterk misnøye med ASEAN-landenes svake politikk over Burma.

---

⁹ EUs *Common Position* på Burma revurderes hver sjette måned. De siste årene har Common Position blitt styrket som følge av den forverrede situasjonen i Burma, og omfatter i dag følgende sanksjoner: visumnekt for SPDC ledere, frysing av SPDC ledere sine utenlandske konti, våpenembargo, forbud av eksport av produkter som kan benyttes til indre undertrykking eller terrorisme.